

Az oXbowX Installáció bemutatása

Horváth Judit

Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola,

Kommunikációs és Művészeti Kar

Képi Ábrázolás Szak, II. évfolyam

Témavezető: Rácmolnár Sándor, főiskolai docens

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	3. oldal
Az installáció elemei	3. oldal
Az installáció előzményei	4. oldal
Kortárs inspirációk	4. oldal
Az installáció gondolati háttere	7. oldal
A kész installáció, és a 'Renitensek'	8. oldal
Tapasztalatok	8. oldal
További lehetőségek	9. oldal

Bevezető

Jelen dolgozat témáját az 'oXbowX' nevű installáció bemutatása adja, amivel a 2013-as Művészeti Diákköri Konferenciára szeretnék nevezni, térbeli művészet, azon belül is installáció kategóriában.

Dolgozatomban és prezentációmban minden fontos aspektusból megvizsgálom az alkotást, hogy a Konferencia résztvevői minél mélyebben megismerhessék és megértsék gondolati háttérét. Habár tisztában vagyok vele, hogy láttatni egy másik emberrel, mi kavarg az alkotó fejében, nem egyszerű feladat, főleg, ha a szubjektív művészetről van szó...

Az installáció elemei

Az installáció egyforma, szinte téglaként értelmezhető, 23x23x23cm befoglaló méretű kockákból áll. A kockákat oXbowXnak neveztem el, egyfajta brand¹-építési szándékkal, melyre még a gondolati háttér kifejtésénél visszatérek.

Az *oxbow* szó az angolban holtágot jelent, míg a *box* szó dobozt. A név így többszörös nyelvi és értelmi csavart tartalmaz, de értelmezése nem feltétlenül szükséges a mű befogadásához.

A fa-anyagú dobozok egyik fala üveg, így módon engedve belátást a doboz ágakkal teli belsejébe. A különböző színű dobozokat és gondosan válogatott galagonya és kökény ágakat egyenként, minimum két réteg festéssel, kézzel festettem. A színes akrilfestéket egy réteg matt mediummal² igyekeztem lezárni, hogy felszíne kevésbé legyen érzékeny az ujjlenyomatokra.

A színek kiválasztásánál pillanatnyi hatásokra (hangulat, időjárás, környezet) reagáltam, vagy éppen tartózkodásom helyszínéhez igazodtam. Persze cél volt az is, hogy a különböző árnyalatú és színű elemek harmonikusan mutassanak együtt is. Így az installáció tartalmaz élénk és visszafogott színű, világos és sötétebb oXbowXokat is.

Bár a dobozok látszólag egyformák, az alkotási folyamat eredményeképpen minden elem egyedi.

¹ brand= márka angolul

² akril medium: festékadalék anyag

Az installáció előzményei

Régóta csodálom a természet formáit, ritmusait, képeit, és régóta foglalkoztat az is, milyen eszközzel lehetne ezeket az élményeket átírni, és visszaadni, úgy, hogy az ábrázolás több legyen, mint pusztá mimézis.

Az évek során több irányba is elindultam a kísérletezés során, az egyik ilyen út volt a 'papír-képek' technikája. Kidobásra ítélt hirdetési újságokból sodortam szálakat, amelyekből aztán erdei ritmusokat alkottam faágak, drótok segítségével.

Túl az anyagszerűség (és a három dimenzió) plusz értékein, a 'papír-képek' erős környezettudatos gondolatokat is közvetítenek, amennyiben végigvesszük a körforgást: a fából papír lesz, majd az alkotás során a papírból újra 'fa' lesz.

Az oXbowXok előtt készítettem objektumokat is, melyeknél a régi értékek átmentésére irányuló szándék és az irónia is megjelenik.

A prezentációban bemutatott *Almárium*³ című munka arra a remélhetőleg utópisztikus esetre készült, ha a Biblia, pálinka, szentkép hármasa helyett egy régmúltat idéző faágat kell betennünk az almáriumba, mert az a legritkább értékünk.

A *Prototípus*⁴ című mű valóban a dobozok előtt készült utolsó láncszem, bár ennek még szintén egy régi, talált fiók ad keretet. A fiókban itt több ág jelenik meg, arany színben, mely az átértékelődést szimbolizálja.

Ezek a munkák - a teljesség igénye nélkül - mind egy-egy gondolatbeli lépést jelentenek az installáció elkészüléséhez vezető úton.

Kortárs inspirációk

Az inspirációk sorából nem hagyhatom ki a kortárs képzőművészet egyes képviselőit sem, fontosnak tartom bemutatni, milyen hatások értek az alkotói folyamat előtt és közben.

³ Almárium 42x44cm, akril, faág, régi fiók, 2011.

⁴ Prototípus 15x40x10cm, akril, faág, régi fiók, 2011.

Már régóta ismerkedem a doboz-művészettel, mint gazdag és kimeríthetetlen művészeti ággal. Rengeteg alkotója közül megemlítenék néhányat;

Fontos gondolatokat közvetítettek felém Kurt Schwitters⁵ *Merz-művei*, melyeket kommersz, sokszor talált tárgyakból, anyagokból alkotott, vagyis a 'szemétből' teremtett művészetet.

Szakrális jelképeket feldolgozó kortárs kiállításon találkoztam Prutkay Péter⁶ alkotásaival, melyekbe erős mondanivalót sűrít bele.

Hasonlóan elgondolkodunk Barabás Zsófi⁷ dobozai előtt, melyek azonban mások az előzőekhez képest: itt már nem talált tárgyak összeillesztéséről, hanem újak alkotásáról van szó, tudatos forma- és színválasztással.

A magyar dobozművészetben megkerülhetetlen Újházi Péter⁸ személye, aki egész meséket zár dobozaiba. A megemlített művészek közül talán Ő az, aki a legszabadabban, virtuóz módon bánik a keretnek már egyáltalán nem tűnő dobozzal. Művei nem csak tartalmukkal, felhasznált alapanyagukkal, furcsa perspektívájukkal, de személyességükkel is megdöbbennek. Egyfajta sűrített mondanivaló jelenik meg kis felületen, mely vonzza a szemünket. Véleményem szerint annak ellenére, hogy tartalmuk egyöntetűbb, az oXbowXok is hasonló hatással bírnak.

Az installáció elemei azonban bizonyos szabályosságot, mértani gondolkodást is mutatnak. A szabálytalan, tekergőző természeti mintákat jól meghatározott, egyenkeretbe foglaltam, ahol az egy szín árnyalatait felvonultató fény-árnyék játék nagy jelentőséget kap.

A szerkezeti vonalak, és azok árnyékának fontossága talán Megyik János⁹ művein érhető tetten leginkább. Pálcika-szerkezetei, szigorú voltak ellenére is hosszan

⁵ Kurt Schwitters: Hannover 1887-1948., német dadaista művész

⁶ Prutkay Péter: Budapest, 1947-, Munkácsy-díjas magyar grafikusművész

⁷ Barabás Zsófi: Budapest, 1980-, magyar festőművész

⁸ Újházi Péter: Székesfehérvár, 1940.-, magyar festőművész

⁹ Megyik János: Szolnok, 1938-, magyar szobrász, képzőművész

csodálható líraiságot eredményeznek, talán a szintén megkomponált vetett árnyékoknak köszönhetően.

Az építészet és képzőművészet elemeit, a formákat és színeket is biztos kézzel használó Konok Tamás¹⁰ képeinek emléke is beépült az installációba. Konok képeit nézve egyértelműen igaznak tűnik a mondás: a kevesebb több. Biztos kézzel kezeli a formai elemeket és színeket, mindemellett személyisége, tudása is meghatározó emlék mindazoknak akik meghallgathatták előadásait.

Meg kell említenem a Land art művészeti irányzatot is, ha az oXbowXok keletkezéséről beszélek. Számomra az oXbowXok is a természettel szoros párhuzamban álló alkotások, csak éppen kiemelve közeükből. Felfoghatjuk úgy is, hogy kimentem az erdőbe, vittem egy dobozt, és egy doboznyt hazavittem belőle. Ezt a gondolatot Richard Long¹¹ természetben és kiállító-terekben is megjelenő mágikus erejű alkotásaival rokoníthatom.

Ráadásul számára is nagyon fontos a természetben való létezés, mozgás.

Az elemek sorolása, ahogy egy dobozból installáció lesz, szintén régi eszköz már a művészetben. Itt Arman¹²-t nevezném meg az inspirációként, aki profán tárgyak sorolásával bizonyította be, hogy ezek halmozásával is gyönyörű felületeket kaphatunk, így a tárgyak átlényegülnek képzőművészetté. Az én alkotásom eltér ettől, mert a dobozok egyesével is műtárgyak, de ha 30 darabot teszünk egymás mellé, akkor a léptékváltás következtében metamorfózis megy végbe, az egyes elemek között láthatatlan szálak születnek, melyek összetartják, és innentől egy Egészként gondolunk a tárgyakra.

¹⁰ Konok Tamás: Budapest, 1930-, magyar festőművész

¹¹ Richard Long: Bristol, 1945-, angol képzőművész

¹² Arman Pierre Fernandez: Nice, 1928-2006., francia származású amerikai képzőművész

Az installáció gondolati háttere

A természet művészi leképezésének vágyáról, és a természetben való létezés fontosságáról már említést tettem. Pontosabban az erdőben való futás számomra olyan élmény, melyet szeretnék átadni mindenkinek, aki hajlandó belenézni egy oXbowXba. A fák között futva, a mozgás monotonitásának és az erdei ritmusok visszatérő motívumainak hatására az ember egészen elrélvül, mondhatnánk teste újra 'összerázódik', harmóniába kerül lelkével, tökéletes összhangot él meg.

Körülnézve rádöbbsentem, hogy nem csak én élem át ezt, az embert mindig is ősi vonzalom fűzte a fákhöz, gondoljunk csak az égő csipkebokorra, az axis mundira (világtengely), az életfa motívumokra, a különböző teremtés-mítoszokra!

Ha ezzel szembeállítjuk az emberi társadalom természetét, az már kevésbé fennkölt.

Főként a szuvenír-szerzés apró örömeit, és az uniformizált slágertermékeket emelném ki.

Mindannyian szeretünk birtokolni, és ha valami széppel, jóval, naggyal találkozunk, haza akarunk vinni belőle egy darabot. Az installációm erre is jó: darabonként hazavihető, és élvezhető.

Az uniformizáltságra visszatérve az Apple és Ikea termékeit látom a legszembetűnőbb példának manapság. Igaz ugyan, hogy ezek a termékek hasznosak és felhasználóbarátok, nem egyediek. Bár a saját stílus sokak számára vonzó, az azonos rendszerek és tárgyak biztosságot nyújtanak.

Ezeket az ironikus gondolatokat egy Yona Friedmanntól¹³ kölcsönzött ötlettől vezérelve, 'használati utasításban' foglaltam össze.

A nemrég bemutatott Yona Friedmann kiállítás (2012., Ludwig múzeum, Budapest) ötletei közül az fogott meg leginkább, hogy a mai 'Ikeás' szerelési útmutatókhoz hasonlatos szórólapokat készített, melyeken azt próbálta bemutatni a szegénységben élő, elmaradott országok lakosainak, hogyan építhetnek könnyen, gyorsan földrengés-álló hajlékot, stb...

¹³ Yona Friedmann: Budapest, 1923, magyar származású francia építész

A lapok egyszerűsége és nagyszerűsége lenyűgözött; Egyrészt kifigurázza a fogyasztói társadalom eme fölösleges szemetet termelő, és vásárlásra vagy suta barkácsolásra készítő termékét, másrészt a lapokkal tudását ajándékozza embertársainak, ingyen.

Az én használati utasításom bemutatja, hogyan viheti haza az ember az oXbowXát, hogyan installálhatja, és miként használhatja.

A kész installáció és a 'Renitensek'

A kész installáció körülbelül 30db oXbowXból áll, egymásra építve.

Az elemek többféle összerakási módot tesznek lehetővé, kezdve a mértani rendben lerakott, vonalas installációtól, a térben elforgatott, több nézőpontú plasztikáig.

Így a mű rugalmas, mindig az adott helyszínhez alakítható.

Renitenseknek nevezem a készítés folyamata közben felvetődött, és megalkotott ötleteket.

Azonos befoglaló formával rendelkeznek ugyan, de anyagukban, vagy tartalmukban különböznek egy egyszerű oXbowXtól. Ezek a monoton alkotás során keletkező szabad asszociációk, melyeket úgy éreztem, nem szabad kihagyni...

A *Renitenseket* külön-külön posztamensen szándékozom elhelyezni a kiállítási térben, hiszen ezek egyenként, magukban értelmezendők.

Ilyen renitens doboz például a plexiből lévő, ágakat és szabadon mozgatható színes akril-darabokat magába foglaló *Ősz*¹⁴ című doboz, vagy a feketére festett, tükröket tartalmazó *Végtelen*¹⁵ című.

Tapasztalatok

A célom az volt, hogy egy műbe sűrítsem mindazt, amit a természet nekem vizuálisan jelent, nem kizárva azokat a hatásokat, amiket elmémre, szellememre, sőt testemre gyakorol. Egyfajta 'sűrítményt', kivonatot szerettem volna létrehozni.

A kérdés már csak az volt: milyen anyaggal, elemekkel dolgozzam?

¹⁴ *Ősz*: 23x23x23cm, akril, faág, plexi, 2012.

¹⁵ *'Végtelen'*: 23x23x23cm, akril, fa, tükör, üveg, 2012.

Évek óta tartó kutató- és alkotói munka eredményeként a dobozt választottam az alkotás építőelemeként és kereteként. Mert ez az egyik legegyszerűbb térbeli forma, és kétségkívül a bemutatásra szánt tárgy kiemelésére leginkább alkalmas eszköz.

A XIX. században alakultak ki az első, tárlókat magukba foglaló múzeumok, ahol az emberek megtanulták: ami egy üvegezett tárlóban van, az érdekes, egzotikus, nem utolsó sorban: ismereteiket bővíti.

Bár ez a tendencia mostanában az interaktív, látogatókat is aktívan bevonó múzeumi törekvések miatt háttérbe szorult, a képzőművészetben virágkorát éli (lásd: kortárs inspirációk című fejezet).

A már említett ironikus gondolatok, illetve, hogy az installáció elemei köré egy brand-et építsek, ezután jutott eszembe. Azon tűnődtem ugyanis, hogy mi lesz ezzel a nagyméretű installációval miután kiállítottam? Nem szerettem volna, ha porosodik valahol, használhatatlan tömeget képez. Arra jutottam, hogy vonzóvá, bárki számára befogadhatóvá kell tennem. Persze ez a gondolat alapesetben messze áll a művészeti törekvésektől. Tudtam, hogy ez támadási felületet adhat, ezért úgy kell elkészítenem a művet, hogy művészileg is a maximumra törekedjek, de a fogyasztói társadalom kliséit használva mindenki számára érthető és szerethető legyen. Ha ez sikerül, elképzelésem szerint, az installáció kiállítása után darabjaira 'hullik', azaz egyesével otthonokba vándorol, ahol immár műtárggyá válik.

Miután elkészült az első pár oXbowX, tudtam: jól választottam.

A dobozok önmagukban is hatásosak, a néző szemét szinte vonzza a doboz belseje, az ágak-bogak ritmusa. Együtt pedig ikonosztáz-szerű hatásuk van.

További lehetőségek

Az oXbowXokban rejlő lehetőség nem merült ki az installáció elkészültével.

A renitens dobozok folyamatosan készülnek, kiegészítendő a majdani kiállítási teret.

De újabb installációban is gondolkodom: tudatosítva magamban, hogy ez a mű tulajdonképpen a természeti elemek oltárképe, szándékomban áll egy csak fehér dobozokból álló installáció elkészítése is, melyre a mozgásban érzékelhető őszi, téli erdőt vetíteném rá.

A hasonló elemeken kívül más, tágabb területet tekintve is inspiráló volt rám nézve az installáció elkészítése, hiszen egyéb, az oXbowXhoz szorosan nem köthető műtárgyak is születtek időközben.

Remélem sikerült e pár oldallal megvilágítanom az oXbowX installáció előzményeit, megalkotásának kiváltó okait, illetve segítenem befogadását.

Saját erdőt mindenkinek!

Saját műtárgyat mindenkinek!

Budapest, 2012.11.19.